

**PLÁN AKTIVÍT NA PODPORU ROZVOJA
ČITATEĽSKEJ GRAMOTNOSTI**

PROGRAM ČITATELSKEJ GRAMOTNOSTI NA ŠKOLE

CIELE ČITATELSKEJ GRAMOTNOSTI

Cieľom je rozvoj čitateľských a komunikačných schopností, ktoré presahujú aspekt technického zvládnutia čítaného textu a smerujú k prijatiu jeho obsahu. Viest' žiakov ku konštruovanej a aktívnej účasti v procese učenia sa. Na jednotlivých vyučovacích predmetoch využívať inovačné metódy a formy práce, porovnávať informácie z rôznych zdrojov, využívať multimedialne programy, zaraďovať prácu s internetom s prepojením na bežný život, pracovať s nesúvislými textami akými sú mapy, grafy, tabuľky a vyvodzovať vzťahy medzi informáciami.

Čitateľská gramotnosť je univerzálna technika, ktorá robí žiaka schopným nielen prečítať slová, vety a celé texty, ale aj pochopiť prečítané a ďalej s obsahom a získanými informáciami pracovať. Pri takomto chápaní problematiky čitateľskej gramotnosti nie je až tak veľmi dôležitá ani rýchlosť, ani plynulosť čítania, ale podstatné je porozumenie textu a používanie informácií z neho. Súčasťou čitateľskej gramotnosti sú čitateľské schopnosti a zručnosti, čitateľské návyky, záujmy, postoje, motivácia k čítaniu a vedomosti žiaka.

1. ČÍTANIE S POROZUMENÍM NA I. STUPNI ZŠ

Výchovno-vzdelávací proces na I. stupni ZŠ je silno ovplyvnený hravými činnosťami a zážitkovým učením, aby bol prechod z predškolskej výchovy čo najplynulejší. V rámci výchovno-vzdelávacieho procesu podporujeme vyjadrovanie myšlienok a pocitov prostredníctvom slov, pohybov, obrazov či v piesňach. Nezastupiteľné miesto pri formovaní osobnosti má kniha a čítanie. Ak má dieťa v neskoršom veku správne porozumieť čítanému textu, musí sa ho najskôr naučiť dobre vnímať. Kvalitu vnímania determinuje nielen úroveň schopnosti rozlišovať grafické symboly, ale i celkové porozumenie významu textu a s tým spojené voľné zaobchádzanie s prečítaným textom. S pribúdajúcim vekom žiaka sa zrenie vnímania prejavuje zlepšujúcou sa schopnosťou zrakovo diferencovať, syntetizovať a analyzovať videné a počuté. V počiatočných rozvoja čítania s porozumením sa o úrovni porozumenia textu učiteľ dozvedá ústnou formou komunikácie so žiakom, preto je dôležité rozvíjať okrem spôsobilosti učiť sa učiť sa aj sociálne komunikačné spôsobilosti.

Kompetencie žiaka podľa ISCED 1, ktorý prechádza na II. stupeň:

Sociálne a komunikačné spôsobilosti:

- vyjadruje sa súvisle, výstižne a kultivovane písomnou aj ústnou formou primeranou primárnemu stupňu vzdelávania
- dokáže určitý čas sústredene načúvať, náležite reagovať, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor
- uplatňuje ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu
- rozumie rôznym typom doterajších textov a bežne používaným prejavom neverbálnej komunikácie a dokáže na ne adekvátne reagovať
- rešpektuje kultúrnu rozmanitosť - medzikultúrna komunikácia
- spôsobilosť učiť sa učiť sa
- získava schopnosť sebareflexie pri poznávaní svojich myšlienkových postupov
- vyberá a hodnotí získané informácie, spracováva ich a využíva vo svojom učení a v iných činnostiach

Na dosiahnutie lepších výsledkov žiakov v oblasti čitateľskej gramotnosti uskutočňujeme nasledovné aktivity:

- interné vzdelávanie pedagógov v jednotlivých metodických orgánoch a individuálne štúdium

Základná škola s materskou školou, Maurerova 14, Krompachy

- odovzdávanie získaných poznatkov na zasadnutiach metodických orgánov (dané vzdelávanie sa pozitívne prejavuje v zavádzaní nových foriem a metód práce, pri výbere textov, pri overovaní čítania s porozumením, pri rozvoji kritického myslenia a komunikačných zručností žiakov)
- používanie pracovných listov zameraných na rozvoj matematickej a čitateľskej gramotnosti
- využívanie školskej knižnice ako centra rozvoja čitateľských zručností - žiaci sa učia hľadať rozličné informácie z rôznych zdrojov, ktoré využívajú v projektových a skupinových prácach

2. ČÍTANIE S POROZUMENÍM NA II. STUPNI ZŠ

Pozitívny vzťah k celoživotnému vzdelávaniu je závislý od úrovne zvládnutia jazyka. Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia, podobne ako na primárnom stupni vzdelávania, predstavuje aj na 2. stupni ZŠ pilier pre všetky ostatné vzdelávacie oblasti.

Vzdelávacia oblasť rozvíja komunikačné zručnosti s dôrazom na porozumenie. Aj ISCED 2 zdôrazňuje nevyhnutnosť chápania jazyka ako nástroja myslenia, prostriedok komunikácie a tiež jazyk definuje ako znak národnej identity.

Čitateľskú gramotnosť ako kompetenciu k celoživotnému učeniu je nutné rozvíjať na princípe medzipredmetových vzťahov, pretože ovplyvňuje a podmieňuje školskú i funkčnú gramotnosť žiaka.

Žiak, ktorý preukazuje takúto zručnosť:

- a) uvedomuje si potrebu svojho autonómneho učenia sa ako prostriedku seberealizácie a osobnostného rozvoja,
- b) dokáže reflektovať proces vlastného učenia sa a myslenia pri získavaní a spracovávaní nových poznatkov a informácií a uplatňuje rôzne stratégie učenia sa,
- c) dokáže kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať,
- d) kriticky hodnotí svoj pokrok, prijíma spätnú väzbu a uvedomuje si svoje ďalšie rozvojové možnosti.

Čitateľskú gramotnosť môže učiteľ rozvíjať v rámci jednotlivých ročníkov a zložiek predmetu. Klásť dôraz nielen na umelecký, ale aj vecný text, zamerať sa na čítanie s porozumením nesúvislých textov (mapy, grafy a pod.) a využívať rôzne techniky a druhy čítania s porozumením (napr. informatívne čítanie, zážitkové čítanie). Výber konkrétnych textov zvyšujúcich čitateľskú gramotnosť, ako aj stratégií čítania je ponechaný na učiteľovi.

Akcie a činnosti spojené s čítaním na vyučovacích hodinách:

Akcie a činnosti	Cieľ
Hlasné čítanie učiteľa	Motivovať žiakov, aby sa pustili do čítania. Cieľom pri hlasnom čítaní je, viesť žiakov od radosti z počúvania k radosti z vlastného čítania.
Dostatok času na čítanie	Vyčleniť dostatok času na čítanie, pretože niektoré deti mimo školy vôbec nečítajú.
Možnosť vlastného výberu textu	Dať žiakom priestor, aby sami mohli rozhodnúť o tom, čo budú čítať, čím zvýšime zapojenie sa do aktívneho čítania, motivuje ich zvedavosť a

Základná škola s materskou školou, Maurerova 14, Krompachy

	podporuje porozumenie. Učiteľ zabezpečí, aby literatúra, z ktorej si žiaci vyberajú, zodpovedala špecifikám ich školského veku, aby bola zaujímavá, hravá, so zmyslom pre humor, žánrovo pestrá a tematicky variabilná.
Reakcia na prečítané	Cieľom je ukázať do akej miery žiaci textu porozumeli - reprodukcia príbehu, výtvarné zobrazenie, tvorivá dramatika a akčné hry.
Žiacka knižnica	Využívať prácu školskej knižnice, budovať školskú knižnicu vhodnú na realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu a mimo vyučovacích aktivít. V súvislosti s Medzinárodným mesiacom školských knižníc na podporu čítania sa zapojiť so žiakmi do projektu Záložka do knihy spája školy.
Prezentácia na verejnosti	Prezentácia na verejnosti v rámci rôznych podujatí: Deň úcty k starším Vianočná besiedka Deň matiek
Školský časopis „Mauro“	Pravidelná činnosť redakčnej rady pod vedením pedagóga, žiaci pri svojej práci využívajú aj IKT; pravidelné príspevky ostatných žiakov z vlastnej tvorby
Tvorba krátkych literárnych diel	Žiaci po osvojení jednotlivých tematických pojmov (bájka, báj, rozprávka, povesť...) dokážu vytvoriť vlastné literárne dielo, v ktorom sa stávajú autormi, ilustrátormi a čitateľmi súčasne.
Práca so žiakmi	V predmetoch, v ktorých žiaci vynikajú majú možnosť sa ďalej vzdelávať v záujmových útvaroch a súčasne sa zapájať do rôznych umeleckých súťaží a predmetových olympiád. Pomáhať žiakom vžiť sa do jednotlivých textov, usmerňovať recitáciu (dôraz, tempo, sila hlasu, prestávka, slovný prízvuk, kompozičné rozdelenie). Ponúknuť žiakom vhodné prospekty na prípravu v jednotlivých súťažiach.
Súťaže, projekty a čitateľské aktivity	Realizovať priebežne počas celého školského roka s cieľom motivovať žiakov k samostatnému čítaniu, zhromažďovaniu materiálov, práce s odbornou literatúrou a encyklopédiami, práce s IKT, internetom,

Základná škola s materskou školou, Maurerova 14, Krompachy

	osvojiť si formy a obsah projektov, techniky vytvorenia jednoduchého projektu, prezentácia a obhajoba, kolektívne posudzovanie prác, výstava prác, využitie poznatkov na predmetoch, v medzipredmetových vzťahoch a pre prax. Motivovať žiakov k samostatnému čítaniu - Čítajme spolu, Moja obľúbená kniha, Číta celá trieda, Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice, Záložka do knihy, Vráťme knihy do škôl, Spisovateľ Maurerko.
Marec - mesiac knihy	ŠKD - Týždeň hlasného čítania Čitateľský maratón
Besedy	besedy so spisovateľkou besedy o prečítanej knihe
Exkurzie:	Návšteva mestskej knižnice v Krompachoch, návštevy divadelných predstavení

Na splnenie vytýčených cieľov používame aktivizujúce vyučovacie metódy, a to predovšetkým samostatnú prácu žiakov, prácu vo dvojiciach a skupinovú prácu. Okrem samostatnej práce zacielenej na získanie vedomostí, návykov a ďalších zručností je nevyhnutné, aby žiaci objavovali nové poznatky experimentovaním a vlastnou činnosťou. Pre učiteľa znamená, že individuálnym prístupom objavuje a usmerňuje rozvoj schopností jednotlivých žiakov, riadi tvorivú prácu kolektívu triedy. Vyučovacie hodiny musia byť naplnené živým pracovným ruchom. Objaviteľský prístup pri získavaní nových poznatkov a radosť zo samostatne vyriesenej úlohy posilňujú pozitívny vzťah žiaka k predmetu. Použitie aktivizujúcich metód práce sa musí zabezpečovať využívaním vhodných demonštračných pomôcok a didaktickej techniky. Ide predovšetkým o IKT pre samostatnú a skupinovú prácu.

Plán čitateľskej gramotnosti

Aktivita / Téma	Mesiac	Cieľ	Formy
Medzinárodný deň školských knižníc Daruj knihu pre radosť	október	Získať, spracovať a prezentovať informácie o knihe, história knihy. Čítanie príbehu zdramatizovanie textu. Pomáhať budovať vzťah k čítaniu vytvorením triednej knižnice z darovaných kníh.	- príprava rozhlasovej relácie k Medzinárodnému dňu školských knižníc – 9. roč. - aktivity starších žiakov mladším: deviataci čítajú prvákom - vyhotovenie záložky do knihy
Šprincove Krompachy	november	Umelecký prednes náboženskej poézie a prózy. Rozvíjať jazykové a literárne vzdelanie. Zdokonaľovanie prednesu poézie a prózy: akcentovanie slov, modulácia a sila hlasu, intonácia a tempo reči vo verši a slohe. Prednes ako subjektívna interpretácia literárneho diela.	-príprava talentovaných žiakov I. a II. stupňa na súťaž v prednese.

Základná škola s materskou školou, Maurerova 14, Krompachy

Spisovateľ Maurerko	december	Pomáhať objaviť a prípadne rozvinúť umelecký talent. Rozvíjať fantáziu a predstavivosť. Vytvoriť vlastné literárne dielo. Podporovať a rozvíjať tvorivé písanie žiakov.	-súťaž vo vlastnej tvorbe žiakov, literárne práce žiakov budú uverejnené v školskom časopise
Kniha - priateľ človeka	marec	Prostredníctvom hier a cvičení vytvárať priateľskú atmosféru v kolektíve. Používať prvky a postupy dramatického umenia a s ich pomocou vyjadrovať svoje city, myšlienky, názory a postoje. Pomáhať objaviť a prípadne rozvinúť umelecký talent. Rozvíjať fantáziu a predstavivosť. Prehľbovať vzťah ku knihám. Zdôvodniť potrebu čítania.	-aktivity na rozvoj čitateľskej gramotnosti pripravené staršími žiakmi pre žiakov 2. a 3. roč. -maľované čítanie pre deti MŠ
Za knihou do knižnice	október – máj	Návšteva podujatí mestskej knižnice podľa ponuky pre žiakov I. a II. stupňa. Cieľom je priviesť žiakov k čítaniu.	-návšteva a využívanie knižnice -čitateľský maratón „ Čítajme si“ -besedy o knihe, besedy so spisovateľom -výstava kníh
Beseda so spisovateľkou	február - máj	Cieľom je priviesť žiakov k čítaniu.	-beseda so spisovateľom alebo spisovateľkou

Súťaže a olympiády:

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry

Šprincove Krompachy – umelecký prednes náboženskej poézie a prózy

Hviezdoslavov Kubín – umelecký prednes poézie a prózy

Zo šuflíka – vlastná tvorba

Spisovateľ Maurerko- vlastná tvorba uverejnená v školskom časopise

Navrhnuté stratégie rozvoja čitateľskej gramotnosti sú využiteľné vo všetkých vyučovacích predmetoch prvého a druhého stupňa. Uvedené čitateľské aktivity vyžadujú od čitateľa aktívnu prácu s textom, prepojenie nových vedomostí so staršími, predpovede, predpoklady a hodnotenia. Aktivity v nej budú motivovať mnohých učiteľov k tomu, aby sa čítanie a práca s textom stali bežným a zaujímavým doplnkom vyučovacích hodín a ukážu žiakom cestu k efektívnym spôsobom učenia sa a láske k čítaniu.

V Krompachoch 28.8.2020

Vypracovala: Mg. Michaela Micherďová
koordinátorka čitateľskej gramotnosti